

Interactive Methods of Teaching of Economic Disciplines in Higher Educational Institutions in the Context of Ensuring the Quality of Training of National Specialists

The article is dedicated to the substantiation of the necessity of usage of interactive methods of delivery in the professional study of the students of economic specializations.

The article discloses the sense of the definition “interactive methods”. There are underlined the main advantages of usage above-mentioned methods in the academic process of future economists. Also there are analyzed the most efficient interactive approaches to lecture delivery such as elements of discussions and “Brain Storm”. The article represents the main ways of usage interactive methods at seminars. There are defined the peculiarities and structure of “question-answer” and “Case Study” approaches to seminar, which develop students’ professional competency, extend their cognitive abilities in the analysis and usage of academic information, that becomes the basis for the success in their future occupation.

It has been grounded that interactive methods of delivery can be efficient addition to the classical methods of teaching. The organization of academic process with the organic combination of traditional and interactive approaches to teaching economic subjects allows getting the best results in the formation of students’ professional knowledge and skills.

interactive methods of delivery, discussion, “brain storm”, “question-answer” interactive approach

Одержано 30.04.15

УДК 354.330.141

О. О. Демешок, доц., канд. екон. наук

ДУ «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку НАН України», м. Київ, Україна

Напрями параметричної компенсації невизначеності функціонування системи управління розвитком стратегічного потенціалу

Охарактеризовано пріоритетні напрями локалізації зусиль на шляху проектування дієвої системи управління розвитком стратегічного потенціалу промисловості задля сформування компенсаційних можливостей кожного з її елементів. Визнано, що вони передбачають раціоналізацію перерозподілу ресурсів, яка потребує вирішення основного завдання, щодо ідентифікації переліку керованих параметрів і ресурсів; встановлення діапазону регулювання тактичних / локальних параметрів складної системи та резервів компенсації невизначеності у визначеній області дослідження. Доведено, що невизначеність реалізації дії системи та нерівноважність функціонування її елементів можуть бути еліміновані за використання комплексу рефлексивних методів, засобів і технологій управління.

система управління, перерозподіл ресурсів, адаптація, компенсаційні можливості

О. А. Демешок, доц., канд. екон. наук

«Інститут економіки природопользования и устойчивого развития НАН Украины», г. Киев, Украина

Направления параметрической компенсации неопределенности функционирования системы управления развитием стратегического потенциала.

Охарактеризованы приоритетные направления локализации усилий на пути проектирования эффективной системы управления развитием стратегического потенциала промышленности для формирования компенсационных возможностей каждого из ее элементов. Признано, что они предусматривают рационализацию перераспределения ресурсов, которая требует решения задачи по идентификации перечня управляемых параметров и ресурсов, обеспечивающих изменение характеристик и формирования системных признаков в многоуровневой системы. Доказано, что неопределенность реализации действия системы и неровно важность функционирования ее элементов могут быть элиминированы за использование комплекса рефлексивных методов, средств и технологий управления.

система управления, перераспределение ресурсов, адаптация, компенсационные возможности

Постановка проблеми. Слід признати, що на перед проектній стадії моделювання архітектури та елементів складних систем – тобто, наприклад, системи управління розвитком стратегічного потенціалу промисловості – можна охарактеризувати їхні здатності як компонентний склад із високим ступенем невизначеності функціонування, яка може бути зменшеною / елімінованою вже на наступних етапах життєвого циклу реалізації дії складною системою. У зв'язку з цим, при здійсненні процедур проектування оригінальної системи виникає проблема щодо використання й реалізації на практиці гнучких конструкторських рішень, які дозволять системі пристосовуватися (адаптуватися) до конкретних умов задля розвитку такої галузі науки як економіка та управління національним господарством.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Теоретичним і прикладним аспектами розв'язання науково-прикладних завдань щодо розроблення та обґрунтування методологічних засад побудови адаптивної структури системи стратегічного управління розвитком стратегічного потенціалу промисловості присвячені розробки вчених-економістів наукових установ НАН України і галузевих інституцій, які опікуються проблематикою раціоналізації структурно-динамічних вимірів функціонування української промисловості. Зокрема, цей доробок представлено у наукових працях Алімова О. М., Амоші О. І., Бандура С. І., Дейнеко Л. В., Шкарлета С. М. та інших вчених-економістів (окремі їхні результати приведено у наукових роботах [1; 3; 5; 6]).

Постановка завдання. Мета написання статті полягає у розробці прикладного інструментарію та обґрунтування напрямів розбудови системи стратегічного управління розвитком стратегічного потенціалу промисловості із адаптивними характеристиками і регенеруючими здатностями .

Виклад основного матеріалу. Під адаптивними системами прийнято розуміти самоналагоджувальні системи автоматичного реагування й управління, що володіють здатністю пристосовуватися до мінливих і нестійких умов функціонування за рахунок автоматичної зміни параметрів настроювання або шляхом автоматичного пошуку засобів коригування й удосконалення її архітектури. Серед адаптивних систем розрізняють пошукові та самостійні, які автоматично підтримують в заданих межах контрольований показник якості виконання поставлених завдань у сфері управління розвитком стратегічного потенціалу. Останні відносяться до так званих замкнутих самоналагоджувальних систем, що, у повній мірі, забезпечують контроль за впливами і трансформаціями, які викликають відповідну зміну властивостей об'єкта, і, за задалегідь інкорпорованою до її завдань програмою, раціоналізують кількісні значення параметрів налаштування. Для всіх класів адаптивних систем загальним є використання поточної інформації для заповнення відсутньої апріорної інформаційно-методичної бази даних. Однак, як відомо [1], розроблені положення структурно-інформаційної теорії надійності функціонування оптимальних і адаптивних систем відноситься, в основному, до автоматичного управління та цільового регулювання.

Стосовно досліджуваних класів систем у задачах проектної і передпроектної ефективності розглядаються можливості реагування супутніх взаємопов'язаних комплексів факторів на уточнення умов, що подаються в межах схеми операції моделювання. У цьому випадку, у першу чергу: а) досліджуються можливості до автоматичної зміни параметрів складної системи; б) визначаються рівні ефективності управління розвитком складної системи. Будемо умовно називати системи, які гнучко реагують на умови функціонування, системами параметричної компенсації. Причому, на відміну від адаптивних, в яких передбачається автоматичне пристосування до

непередбачених змін у внутрішньому та зовнішньому середовищі, вважаємо, що параметрична компенсація вимірів може мати й ознаки неавтоматичної.

Звідси, можливими є наступні схеми параметричної компенсації невизначеності, які залежатимуть від етапів життєвого циклу функціонування складної системи та її впровадження у практику: а) реструктуризація в залежності від типу керованих параметрів; б) модернізація в залежності від якості та об'єктивності використовуваної поточної інформації та когнітивно-інформаційних засобів її отримання; в) компенсація умов невизначеності за рахунок автономного чи командного управління або комбінованого. Останній випадок, на нашу думку, є дієвішим, оскільки, дозволяє враховувати ряд непередбачених обставин, які за суб'єктивними умовами можуть бути не залученими до алгоритму реалізації функцій із автономної компенсації. Певні напрями та засоби компенсації / елімінування впливу факторів невизначеності на результативність функціонування системи управління розвитком стратегічного потенціалу промисловості (СУР_{СПП}) - репрезентовано на рис. 1.

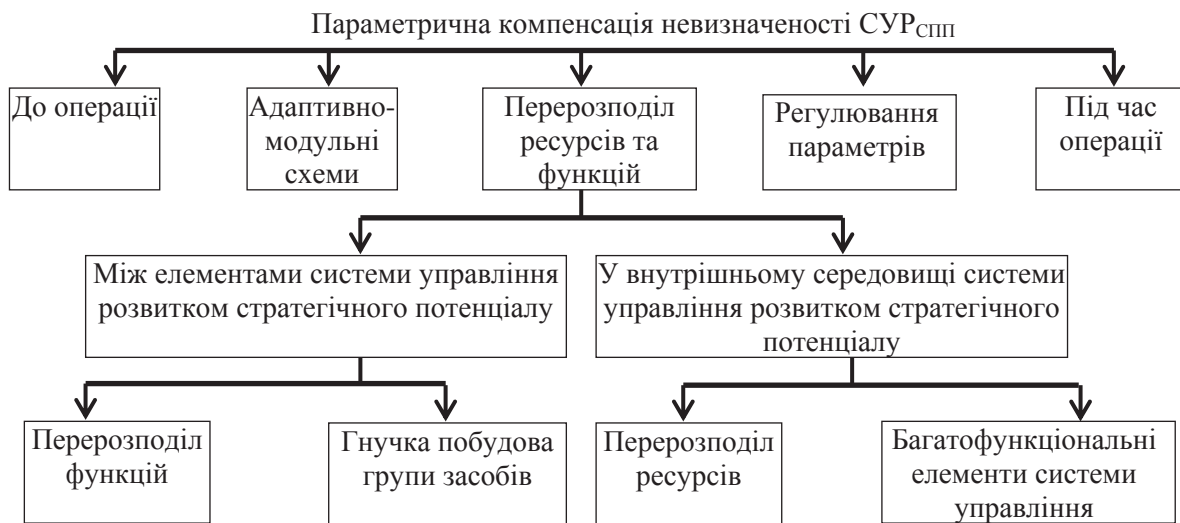

Рисунок 1 – Напрями визначення та реалізації комплексу заходів щодо компенсації невизначеності у межах системи управління розвитком стратегічного потенціалу промисловості

Джерело: розроблено автором.

Слід вказати на те, що адаптивно-модульні схеми елімінування факторів невизначеності передбачають паралельну/ синхронну розробку окремих елементів системи управління за декількома варіантами, кожен із яких може бути більш раціональним для певних умов її застосування. При цьому, одночасно передбачається: 1) можливість заміни одного варіанта на інший в залежності від конкретних умов функціонування системи управління розвитком стратегічного потенціалу; 2) врахування макроекономічних вимірів функціонування реального сектору економіки держави, які набуті ним еволюційним шляхом.

Зазначені варіанти рішень забезпечують, у певній мірі, раціоналізацію структури і складу специфічних функцій спроектованої системи для різних умов її функціонування. Але, у певних випадках, застосування цього підходу може виявитися не виправдано дорогим і тому використовується для розбудови окремих елементів і параметрів системи, варіація яких за допомогою інших рішень є не можливою. Сформовані таким чином елементи системи управління розвитком стратегічного потенціалу передбачають можливість трансформації їхньої сутності та змісту у певному, заздалегідь розширеному діапазоні, тому і забезпечують, у певному сенсі,

універсальність архітектури систем; а рівні управління в межах системи забезпечують її гнучкість.

Можливість раціоналізації поділу / перерозподілу наявних ресурсів, резервів і можливостей повинна бути забезпечена «гнучкими» рішеннями вже на етапі передпроектного моделювання. Зазначене дозволить: а) раціоналізувати освоєння стратегічного потенціалу у кожній / імовірній області невизначеності; б) створити у внутрішньому середовищі умови для генерування невизначеності в контексті організування протидії. Параметрична компенсація за рахунок зміни тактичних/ локальних параметрів на завершальному етапі моделювання володіє найбільшими можливостями до раціоналізації, оскільки, дозволяє усунути невизначеність на усіх попередніх етапах проектування, володіючи найбільшим масштабом інформації у поточних умовах застосування. Враховуючи зазначене, можна визначити наступні види параметричної компенсації при проведенні операцій із моделювання:

1) гнучка побудова структури і взаємозв'язків в межах певної групи елементів системи при раціоналізації перерозподілу між ними специфічних функцій;

2) перманентний перерозподіл ресурсів, резервів, можливостей та специфічних функцій між елементами СУР_{СПП}.

Зазвичай, вважають більш простим варіантом параметричної компенсації – здійснення перманентного перерозподілу ресурсів, резервів і можливостей між елементами системи. У цьому випадку оцінку компенсаційних можливостей елементів СУР_{СПП} можна здійснити за наслідками розв'язання завдання, щодо визначення переліку керованих параметрів і ресурсів, що можуть забезпечити їхню трансформацію. Це завдання може бути вирішеним шляхом оцінки переваг ресурсів, резервів і можливостей, обраних для реалізації компенсаційних завдань за результатами виконання наступних процедур:

а) встановлення тактичних / локальних параметрів, зміна яких може бути здійснена за рахунок перерозподілу (1) і-го виду ресурсу G_i

$$\tau_1 = \tau_1(g_{i1}, \dots), \quad (1)$$

$$\tau_2 = \tau_2(g_{i2}, \dots),$$

$$\dots \dots \dots \sum_s g_{is} = G_i,$$

$$\tau_s = \tau_s(g_{is}, \dots) \dots$$

де $g_{i1}, g_{i2}, \dots, g_{is}$, – кількісна міра певного виду ресурсу G_i , що витрачається на досягнення відповідного значення параметра $\tau_1, \tau_2, \dots, \tau_s, \dots$;

б) формалізація кількісно-якісного значення (порогових меж) між діапазонами невизначеності умов застосування $\{\{\beta\}_n, \{\beta\}_k\}$;

в) визначення взаємозалежності/залежності вимірів ефективності функціонування компонент від загального рівня системи управління W_m , для варіанту розвитку подій, коли певний її елемент не допускає раціоналізації поділу/ перерозподіл певного ресурсу G_i для корегування змін параметрів $\tau_s(g_{is})$ залежно від умов $\{\beta\}$. Тоді, схематично можна визнати таку систему управління «монопараметричною». У цьому випадку можна припустити, що раціональні параметри елемента $\{\tau^{(M)}\}$ такої системи формалізуються для певних розрахункових умов $\{\beta\}_{расч.}$, звідси, ефективність функціонування системи, загалом, можна представити у вигляді формули (2):

$$W_m(\{\beta\}) = W_m(\{\tau^{(M)}\}, \{\beta\}_{\text{расч}}, \{\beta\}), \quad (2)$$

г) встановлення кількісних значень показника ефективності функціонування системи стратегічного управління розвитком стратегічного потенціалу промисловості W_k (для певного варіанту умов $\{\beta\}$) при взаємному перерозподілі між кожною парою елементарних параметрів (наприклад, τ_s, τ_{s+1}) визначеного значення i -го ресурсу. Тоді, для кожної пари елементарних параметрів передбачається, що значення інших вимірів τ - будуть фіксованими та прийматимуть значення у вигляді (3)

$$\begin{aligned} \tau_s^{(k)} &= \tau_s^{(M)} + \Delta\tau_s(-\Delta g_i), \tau_{s+1}^{(k)} = \tau_{s+1}^{(M)} + \Delta\tau_{s+1}(+\Delta g_i) \\ &\text{або} \\ \tau_s^{(k)} &= \tau_s^{(M)} + \Delta\tau_s(-\Delta g_i), \tau_{s+1}^{(k)} = \tau_{s+1}^{(M)} + \Delta\tau_{s+1}(+\Delta g_i) \end{aligned} \quad (3)$$

де $\tau_s^{(M)}, \tau_{s+1}^{(M)}$ — значення відповідних параметрів для монопараметричної системи управління; $\Delta\tau_s, \Delta\tau_{s+1}$ — приріст кількісних значень керованих параметрів, досягнутий за рахунок зменшення $(-\Delta g_i)$ і збільшення на таку ж величину $(+\Delta g_i)$ витрат певного виду ресурсу для досягнення визначеного рівня параметрів τ_s та τ_{s+1} . - отже, залежність показника ефективності можна представити у вигляді формули (4):

$$\begin{aligned} W_k(s, s+1, \{\beta\}) &= W_k(\tau_1^{(M)}, \dots, \tau_{s-1}^{(M)}, \tau_s^{(k)}, \tau_{s+1}^{(k)}, \tau_{s+2}^{(M)}, \dots, \{\beta\}) \\ &\text{або} \\ W_k(s, s+1, \{\beta\}) &= W_k(\tau_1^{(M)}, \dots, \tau_{s-1}^{(M)}, \tau_s^{(k)}, \tau_{s+1}^{(k)}, \tau_{s+2}^{(M)}, \dots, \{\beta\}). \end{aligned} \quad (4)$$

Слід вказати на те, що напрям/ спрямування перерозподілу (тобто, «+» або «-» знак при Δg_i) визначається виходячи з імовірного виникнення тих чи інших умов задля забезпечення максимального ефекту W_k при мінімізації витрат на його досягнення;

д) обчислення питомого приросту значення ефективності, досягнутого за рахунок взаємного перерозподілу одиниці витраченого ресурсу між кожною парою тактичних/ локальних параметрів для розглянутих варіантом умов $\{\beta\}$ (5):

$$\Delta W_{s,s+1}^{уд} = \frac{W_k(s,s+1,\{\beta\}) - W_m(\{\beta\})}{\Delta g_i} \quad (5)$$

$$\Delta W_{s,s+1}^{уд} = (W_k(s, s+1, \{\beta\}) - W_m(\{\beta\})) / \Delta g_i.$$

Сукупність отриманих кількісних значень $\Delta W^{уд}$ для певного ресурсу G_i та умов $\{\beta\}$ представляємо у вигляді матриці із симетричною діагоналлю (6):

$$\begin{pmatrix} 0 & \Delta W_{12}^{уд} & \dots & \Delta W_{1s}^{уд} & \Delta W_{1,s+1}^{уд} & \dots \\ & 0 & \dots & \Delta W_{2s}^{уд} & \Delta W_{2,s+1}^{уд} & \dots \\ & & 0 & \dots & \dots & \dots \\ & & & 0 & \Delta W_{s,s+1}^{уд} & \dots \\ & & & & 0 & \dots \\ & & & & & 0 \end{pmatrix}. \quad (6)$$

Слід вказати на те, що з огляду на формалізацію (6), діагональні елементи матриці будуть дорівнювати нулю, так як перерозподіл ресурсу, у цьому випадку, є еквівалентним збереженню параметрів на рівні, відповідному значенням для монопараметричної системи. Матриці такого виду можна побудувати для кожного з

досліджуваного переліку ресурсів. Вважаємо, що такого вигляду матриці – є основою для поглибленого аналізу та визначення переваг певного виду параметрів чи ресурсів, з точки зору реалізації компенсаційних можливостей;

ж) визначення та обґрунтування ряду переваг для попарних сполучень регульованих параметрів (у порядку зменшення ΔW^{VI}). У цьому випадку, для реалізації компенсаційних здатностей можуть бути обрані ті параметри, які забезпечують питомий приріст не нижче певного мінімального рівня ΔW_{\min}^{VI} . При цьому:

- кількість попарних сполучень параметрів, які задовольняють визначеним умовам, характеризують ступінь свободи $\bar{c}_i(\Delta W_{\min}^{VI})$ у визначеній площині раціоналізації поділу/ перерозподілу і-го виду ресурсу;

- перелік переваг будується/ формалізується для різних значень $\{\beta\}$ у діапазоні невизначеності (в окремому випадку – можливо і для граничних значень);

з) визначення сутності, змісту та переліку переваг, що обґрунтовується за результатами кількісно-якісного аналізу залежностей для декількох видів ресурсів (у порядку убуття ступеня свободи перерозподілу \bar{c}_i);

к) здійснення добору параметрів системи і необхідних видів ресурсів, які рекомендовані для конструкторської / передпроектної реалізації компенсаційних можливостей. Найбільш бажаними, для забезпечення параметричної компенсації, є ті види: ресурсів, що володіють більшим ступенем свободи до перерозподілу; параметрів системи, що забезпечують питомий приріст ефективності не нижче заданого.

Слід вказати, що ступінь свободи перерозподілу певного виду ресурсів \bar{c}_i може розглядатися як базовий критерій при оцінюванні переваг. Оскільки, чим вищим є ступінь свободи поділу/ перерозподілу, тим більшою є невизначеність умов задля формування, вибору чи розробки детермінант стратегії протидії для умов першої групи і тим нижчою ймовірність виникнення дефіциту ресурсів. Остання настає у тих ситуаціях, коли кожен параметр системи або більшість із них вимагатимуть додаткової витрати ресурсів для компенсації умов невизначеності функціонування загальної системи управління. У цій відповідності слід вказати на те, більш вигідними для здійснення параметричної компенсації будуть ті значення параметрів, які виключатимуть дефіцит ресурсів задля елімінування вагомості впливу деструктивних потенційних і реальних факторів системно-універсальної природи. Якщо для збереження необхідного рівня ефективності один параметр вимагатиме збільшення витрати певного виду ресурсу, а інший - зменшення на таку ж саму величину, то це відповідатиме умовам щодо відсутності у дефіциті ресурсів.

Певним чином підсумовуючи результати моделювання параметрів системи управління розвитком стратегічного потенціалу за використання рішень, розроблених в межах структурно-інформаційної теорії надійності систем, визнаємо, що зазначені залежності: а) отримані нами для декількох типів ресурсів; б) дозволяють оцінити доцільність уточнення переліку організаційно-економічних і кваліметричних процедур і межах ККС задля визначення доцільності збільшення запасу ресурсів та вибору типу перерозподілених ресурсів.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Підтвердимо, що аналіз і моделювання можливостей параметричної компенсації відіграє важливу роль при розв'язанні прикладних задач проектної ефективності, що застосовується в якості методу усунення високого ступеня невизначеності умов застосування на практиці системи управління. Незважаючи на можливість формалізації узгоджених моделей, що репрезентують реальні умови, доцільно в межах різноманітних конструкцій певного елемента системи передбачити перспективи його адаптації до варіантів виникнення

подій/ ситуацій, які на етапі застосування можуть істотно відрізнитися від прийнятих рішень. Звідси, запропонований до використання метод параметричної компенсації слід розглядати не лише як прикладний інструментарій задля ідентифікації та усунення невизначеності умов застосування першої групи, але також і як когнітивно-інформаційний засіб в контексті створення дисипативних умов невизначеності – для вибору пріоритетного варіанту, виключаючи можливість однозначності рефлексивного реагування та протидії.

Врахування невизначеності при вирішенні науково-прикладних завдань у напрямі об'єктивізації рівнів ефективності функціонування системи управління розвитком стратегічного потенціалу промисловості передбачає, надалі, використання методичних прийомів щодо формування вихідних даних для розробки моделей структурного типу, які поліпшують якість досліджень та забезпечують об'єктивність аналізу результатів проектування архітектури в умовах невизначеності. При цьому, передбачається застосування методів формування/ ідентифікації обмежень за умовами застосування. Приведений варіант проектування – є розрахунковим для вирішення завдання щодо раціоналізації розподілу ресурсів для кожного з елементів системи. Він забезпечить, у певному сенсі, «рівномірність» елементів системи в умовах функціонування з ресурсними обмеженнями та суттєвим масштабом загроз і ризиків.

Список літератури

1. Алимов О. М. Стратегічний потенціал – сукупні можливості національної економіки по досягненню цілей збалансованого розвитку / О. М. Алимов, В. В. Микитенко – К.: Рада по вивченню продуктивних сил України НАН України, 2006. – № 1. – С. 135 – 151.
2. Демешок О. О. Врахування вимірів невизначеності в задачах оцінювання ефективності функціонування системи управління розвитком стратегічного потенціалу / О. О. Демешок// Вісник Київського інституту бізнесу і технологій. – Київ, 2014. - № 4 – С. 54 - 68
3. Демешок О. О. Економічна безпека промисловості: цільовий функціонал та технології управління: Монографія. / О. О. Демешок, В. В. Микитенко – Київ, ДУ «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку НАН України», МНТУ ім. Ю. Бугая, 2012. – 650 с.
4. Демешок О. О. Передпроектна ефективність управління розвитком стратегічного потенціалу промисловості [Текст] / О. О. Демешок// Соціально-економічний розвиток регіонів в контексті міжнародної інтеграції: науковий журнал. – Херсон, Вид-во Херсонського національного технічного університету МОН України, 2014. - № 13 (02). – Т. 1 – С. 24 – 33.
5. Микитенко В. В. Макросистемна еволюція української економіки: Монографія / Б. М. Данилишин, В. В. Микитенко. – У 2 т. – Т. 2. – К.: Рада по вивченню продуктивних сил України НАН України, Вид-во ЗАТ «Нічлава», 2009. – 219 с.
6. Сталый розвиток та екологічна безпека суспільства: теорія, методологія, практика: Монографія / О. М. Алимов, В. В. Микитенко, С. М. Шкарлет та ін.// ДУ «Ін-т економіки природокористування та сталого розвитку НАНУ», ІПРЕЕД НАН України, СумДУ МОНмолодьспорту України, НДІ Сталого розвитку та природокористування. – У 2-х том. – Т. 1. – Сімферополь: ВД «АРИАЛ», 2011. – 464 с.

References

1. Alymov, O.M. & Mykytenko, V.V. (2006). Stratehichnyj potentsial – sukupni mozhlyvosti natsional'noi ekonomiky po dosiahnenniu tsilej zbalansovanoho rozvytku [Strategic potential - total capacity of national economy to achieve the goals of sustainable development]. *Produktyvni syly Ukrainy: naukovoteoretychnyj ekonomichnyj zhurnal - The productive forces of Ukraine: scientific-theoretical economic journal*, 1, 135–151 [in Ukrainian].
2. Demeshok, O.O (2014). Vrahuvannya vymiriv nevyznachenosti v zadachakh otsiniuvannya efektyvnosti funktsionuvannya systemy upravlinnia rozvytkom stratehichnoho potentsialu [Considering measurement uncertainty in the tasks of evaluating the effectiveness of the system of strategic management of development potential]. *Visnik kiivskogo institutu biznesu i texnologij - Bulletin of the Kiev Institute of Business and Technology*, 4, 54–68 [in Ukrainian].
3. Demeshok, O.O & Mykytenko, V.V. (2012). *Ekonomichna bezpeka promyslovosti: cilovij funktsional ta texnologii upravlinnya [Economic security of industry: target functionality and technology management]*.

4. Kyiv: Instytut ekonomiky pryrodokorystuvannya ta staloho rozvytku NAN Ukrainy [in Ukrainian].
4. Demeshok, O.O (2014). Predproektna effectiveness of management development potential strategic industry [Pre effectiveness of strategic management of the development potential of industry]. *Socialno-ekonomichnij rozvitok regioniv v konteksti mizhnarodnoi integracii: naukovij zhurnal - Socio-economic development of regions in the context of international integration: scientific journal*, (Vol.1), 13 (02), 24–33 [in Ukrainian].
5. Danilishin, B.M. & Mykytenko, V.V.(2009). *Makrosystemna evoliutsiia ukrains'koi ekonomik [Macro evolution of Ukrainian economy]*. (Vol.2). K.: Rada po vyvchenniu produktyvnykh syl Ukrainy NAN Ukrainy, Vyd-vo ZAT «Nichlava» [in Ukrainian].
6. Alymov, O. M. Mykytenko, V. V. Shkarlet, S. M., et al. (2011). *Stalij rozvitok ta ekologichna bezpeka suspilstva: teoriya, metodologiya, praktika [Sustainable development and environmental safety of society: theory, methodology, practice]*. (Vol.1). K.: Instytut ekonomiky pryrodokorystuvannya ta staloho rozvytku NAN Ukrainy [in Ukrainian].

Olga Demeshok, Associate Professor, PhD in Economics (Candidate of Economic Sciences)

Public Institution "Institute of Economy of Nature and of Sustainable Development of NAN of Ukraine", Kiev, Ukraine

Areas of Parametric Compensation of Uncertainty of the Management System

Development of Strategic Potential

The purpose of writing is to develop application tools and justification of the strategic directions of development of the strategic management of the development potential of the industry with adaptive characteristics and regenerating abilities.

The priority areas of localization efforts towards designing an effective system of management development strategic potential for the formation of industry compensation capabilities of each of its elements were characterized. It was recognized that it would involve streamlining reallocation of resources that needs solving basic tasks on identification of the list of controlled parameters and resources; setting control range tactical, local parameters of a complex system of reserves and compensation of uncertainty in a particular field of research. It was proved that the uncertainty of implementation of the system and the imbalance of functioning of its elements can be eliminated by using complex of reflexive methods, tools and technology management.

Considering the uncertainty in dealing applied scientific tasks towards objectification levels of efficiency of management development strategic potential industry predicts the future use of instructional techniques for forming input data for modeling structural type, which improve the quality of research and protects the objectivity of analysis results architectural design under uncertainty. Adjusted variant design - is calculated to solve the problem for rationalization of resource allocation for each of the system.

management system, reallocation of resources, adaptation, compensation opportunities

Одержано 28.11.14

УДК 339.92

Б. В. Дмитришин, доц., канд. екон. наук

Кіровоградський національний технічний університет, м. Кіровоград, Україна

Особливості розвитку та функціонування транснаціональних корпорацій ЄС в умовах глобалізації

У статті приведено рейтингові оцінки найбільш впливових міжнародних фінансових видань та бізнес-асоціацій стосовно ролі та суттєвості впливу провідних європейських транснаціональних корпорацій на світову економіку. Проведене дослідження показало, що їх позиція у світовому рейтингу є досить умовною, оскільки суттєво відрізняється виходячи із видання, яке робило рейтинг, а також виходячи із показника діяльності корпорації, який брався за основу такого рейтингу. Показано, що транснаціональні корпорації ЄС за ступенем їх впливу на світову економіку дещо поступаються своїм американським конкурентам, що здебільшого зумовлено специфічними особливостями їх господарського розвитку, а також дещо іншими підходами до управління цих індустріальних центрів.

транснаціональні корпорації, Європейський союз, світовий рейтинг, Fortune, Financial Times

© Б. В. Дмитришин, 2015